

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

מ.ח.

עין משפט גר מצוה

ל' א מ"י פט"ו מהלכות
מלאכות אסורות כלכל
ק:
ל' ב מ"י פ"ה מה'ג'
אסור מנחה ה"ט:
ל' ג שם ז' ב' ו'
ב' ד מ"י פ"א מהל' י"ט
ה"כ ג:

תורה אור השלם

1. וזהו אהת מן הצאנ מן דמאנתים ממשקה מן ישראל למנחה לעולה ולשלימים לכפר עליהם אדם ארץ אלהים:
2. ולא ידבק בידך מניגוד מן החרם למען שבו? מחרון אפי ותן קר' רחמים ורחמך ודרכך כאשר נשבע לאבותך: דברים יג יח
3. ולא תביא תועבה אל ביתך והייתו חרם במה שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם דוא:
4. ונתצתם את מקדבתם ושברתם את מצבתם ואשריתם שטרפון באש ואפסילו אלהיכם תדענן ואבדכם את שקטן מן המקום הזה:
5. לא תעשון כן לך אלהיכם: דברים יד ק"ג
6. ויום תשבעי שבת לך אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך וביתך עבדך ואמרתך ובדמך וגרך אשר בשעריך: שמות כ ט

דברים יג ו
דברים יד ו
דברים יד ז
דברים יד ח
דברים יד ט

רבינו הגאון (ובשר)

עובר הואיל וכל הוא חזרה חזרה ליה, אמיא שתיק, ואלא מדיאשוק ליה ליה הואיל, א"ל ר' ירמיה אי הכי הא התנא רבי ברייתא, אמר לו ר' אליעזר הרי הוא עובר משום לא דיאל ולא טעא, ואשתיק ר' יהושע בבריתא, הכי נמי הדר בהו, והא אהדר ליה במתני, לא זהו חמין שמוהרין עליו בכל דיה וכל ימצא, אלא שתיק בבריתא, אהדר ליה במתני, ר' אליעזר נמי אמר אהדר ליה בבבליהא אהריתא, ואע"ג דמסכת טעמא דר' יהושע (ל) ואמר אני אכירע כשאי אופה נמצאתי עובר על זה, הוא לבדו יעשה לבם ועשה מעשה בירי, וכשאני מניחה ואני אופה אותה נמצאתי עובר ואני עושה מעשה בירי, נתיא אמר ר' הלכה כר' אליעזר דאמר לא תקרא לה שם ער שתאפה, ואע"ג דאין למירי הלכה משנה דהיא תלמוד, מסכתא אהא דאמר רב יהודה אמר שמואל הילכתא כר' אליעזר שהרודה ונותן ללס חסל מצרפ, דלכלהו דהא טעמא הוא, ור' יצחק אמר הילכתא כבן בתירא דאמר חסיל לצנון, ואע"ג דפליגי ר' יושעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ר' נתן בשיעור אפית עיסה, והא אמר בחסין קבין, דרבי קבין חסין פת טפי (ג'א: טפי פת) מרדכי תלוא קבי שני, וטירוח דהני טפי מהני, ור' נתן אמר בחסין שלשת קבין דשירין, כלומר חוקין חן ויש פתן שפונתי ועיסתי לא מחמתה הייא, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, אבל שיעורים שאינן חזקים אלא בחושין ורזין כר' שישן מתחמת עיסתן מהרה, לפיכך אין אופין שיעורם אלא קבין קבין, ומקשינן ואמרין ר' יושעאל אומר קבין חסין, והא תניא שלשת קבין חסין, והוא דאמר שלשת קבין שיעורין, והא תניא ארבעת קבין שיעורין, ושניא דאמר קבין חסין מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חסין בחיטי חסיכתא, רעם דקים (ג'א: ריקים) כדמותרגמין חסיכתא ובישוא, וכן בשעורים, השעורים היפות שלשה קבין, הירעות ארבעת קבין, שנמצאי ערשות פת קבין חסין יפות כמו שלשת קבין רעות, וכן בשעורים, נמצא קבין חסין יפות חסין רעות שליש מחותנת, ובשעורים רביע, ככלל שהחסיט הרעות כו, ודברים שפושין חן, אמר רב קבא מלוגנאה לפסחא וכן חלה, והוה שיעורין אחד הוא, כי קבא מלוגנאה הוא חמשת רבעים ועוד, והן שיעורין הקמת להוציא מוחן חלה.

(ל) נראה דיש טעות סופר בדבריו וכלי עמדה דר"י ואני אכירע דכשאי אופה נמצאתי עובר על כל מלאכה לא יעשה כסע ועושה כו.

מן המאמץ הנצוי הנסכים עליו מן המאמץ שישמירו מאמץ צבור היין: **מלאן לערנה שבעת** **במאמץ**, דאי לאו נשאטור מעורב בו קאי אמאי מנריך מאמץ ובעלמא כסיפרי (א) נפקא לן שפיר דערלה וכלא הכנס בעלילין במאמץ והאי מלאן לאו דוקא אלא אף כאן אמה יכול לסמוך קמא: **איסור דבר אחר**, שבת: **הא אם הוא דאמרם**, בלאו הן הלוקין (מטת דף כא:): **חילוק מלאכות** **לשבת**, שאם עשה שמים בעולם אחד או [אחת] בשמי העלמות מידי שמים: ואין חילוק מלאכות ליום טוב, שאם עשה שמי מלאכות בזמור אינו לוקה שמים והוא שמים צבוי קיימין ומקיימת ליה משום י"ט תרמי משום מוקצה ומשום מנבל גיד ביום טוב: **אמר רמי בר חנני הא דרכה רוב חסדא**, דאפילונו' **גמי יום טוב** אי שרין ליה משום הוואל או לא: **מהלוקס רבי אליעזר** **ור' יושע** **היא דרבי אליעזר סבר אמרין הוואל**, אע"ג דסופו להפריש **אמת** מיהן לחלה ונמצא שטרס גדבר שאינו ראו ללכילה אפי' הכי אמרין הוואל ופי צנו לאו מפריש חלה לחלה אלא בעל מכל חלה וחדא ואיכא למימר כלא חלה חוילא ליה ומותר לאפומה: **ור' יושע סבר לא אמרין הוואל** כדי להסיר מלאכות יום טוב.

ואהואל ופי צנו מיתשיל ענה דלעיל [ומן:] לא קאי חוילא צנו מתנא אלא אהואל דאיסור מלאכת יום טוב: **אלא דענינא דעיילי** **ג**, איכא למימר ככל חלה חוילא ליה בלאו הוואל דבעל חלה חוילא למימר זו לא חלה לחלה: **אבל הכא דלאורחין הוא דהויא**, והרי עריין לא זימין ליה ליה הוואל למישייה לרבי אליעזר: **דלא חוילא לא לאורחים**, (ב) והרי סופו ליעול אחת לחלה שאין דרך לצנוע מכל אחת: **אבל הכא** דכלוהו חוילא לאורחין ואורחין סיחמי אמרין הוואל למישייה, ואי קשיא הא דאמר ר' יהושע לא זהו חמץ שמוהרין כו' אלמא ליה ליה הוואל ופי צנו מיתשל ענה אפילו לחומרא וכל שכן הוואל דהכא לקולא ליה דמי דהשתא מיהא לאו דידיה הוא וכן שמעתי אמרין לבי ענה ונראה בעיני דאין הוואל צנו דגבר שאינו שלו דינמא דאם כן הקדש דקיימא לן? **אבל אמה רוחא של גזבה ולא פליגי ר"א** הא **אי צנו פריק ליה והו דידיה ואף סוגיא דשמעתא לא מייחבא שפיר, וכמדומה לפירוש הכתוב בירשא דשמעתא הוואל ופי צנו מיתשיל**

עליה לא גרי' אלא הכי גרי' ר' אליעזר סבר אמרין הוואל ופי צנו פריק ליה והו דידיה ואף סופו ליעול אחת מהן לחלה הלכך כיון דטובת הנאה אינה ממון ולא עבר עליה מנחתה עד הערב ושפנה: אמרו, למה דרמי בר חמא: מילתא דקשיא לן פו', דבטובת הנאה ממון ליכא לאוקמי פלוגמיהו לחוד דהיי נמי דטובת הנאה ממון לר' אליעזר אפילו הכי השתא נמי עובר משום לא תעשה כל מלאכה ומוטב לעובר על כל יראה מאלו ואינו עושה מעשה צדיים מלעבור על לא תעשה כל מלאכה ועושה מעשה צדיים: **עמאל דודי **הוואל**, ואין כאל חילול: **אהדר ליה במכילתא אחרישא**, ואיכא למימר דתברייחו פליגי ר' אליעזר סבר טובת הנאה ממון הלכך אי ממתנא גביה עבר עליה ולאפומה קודם לכן אין כאל איסור דאמרין הוואל ואיכא למימר כלא חלה חוילא ליה **ור' יהושע סבר אינה ממון הלכך לא זהו חמץ שמוהרין עליו וכי אפי לה עבר עליה דלא אמרין הוואל והא דמרינא לעיל [ומן:] דכולי עלמא לזוני: שיעור עיסה**, ללוס כפסקא ולא יותר שיכול לשומרה מדי חמיון: **חילוף דענינים**, שהשעורין קרובין להחמין קבין מן החיטים: **הא כחסיכתא הא ממעלייתא**, קמייתא במעלייתא כחסיכתא ששלה שלחן אינן אלא קציים טובות: **שמע מיעה**, לענין מקח וממכר: **גריעין חיטי חסיכתא ממעלייתא טפי ממאי גריעין שערי חסיכתא ממעלייתא דליוו**, בחיטי קמני טובות קציים וזרעות שלש קצים אלמא גריעין חילתא ופילו בשעורין הטובות שלש קבין וזרעות ארבעה ליכא גריעומא אלא ריעעא: **קצ של אותו מקום: לפיסחא**, שלא ללוס יותר כדי שיכול לשומרו: **וכן לחלה**, כהך שיעור עיסה נמי כל ימות השנה להחמייד בחלה:**

חמשת

ר' יושעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ר' נתן בשיעור אפית עיסה, והא אמר בחסין קבין, דרבי קבין חסין פת טפי (ג'א: טפי פת) מרדכי תלוא קבי שני, וטירוח דהני טפי מהני, ור' נתן אמר בחסין שלשת קבין דשירין, כלומר חוקין חן ויש פתן שפונתי ועיסתי לא מחמתה הייא, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, אבל שיעורים שאינן חזקים אלא בחושין ורזין כר' שישן מתחמת עיסתן מהרה, לפיכך אין אופין שיעורם אלא קבין קבין, ומקשינן ואמרין ר' יושעאל אומר קבין חסין, והא תניא שלשת קבין חסין, והוא דאמר שלשת קבין שיעורין, והא תניא ארבעת קבין שיעורין, ושניא דאמר קבין חסין מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חסין בחיטי חסיכתא, רעם דקים (ג'א: ריקים) כדמותרגמין חסיכתא ובישוא, וכן בשעורים, השעורים היפות שלשה קבין, הירעות ארבעת קבין, שנמצאי ערשות פת קבין חסין יפות כמו שלשת קבין רעות, וכן בשעורים, נמצא קבין חסין יפות חסין רעות שליש מחותנת, ובשעורים רביע, ככלל שהחסיט הרעות כו, ודברים שפושין חן, אמר רב קבא מלוגנאה לפסחא וכן חלה, והוה שיעורין אחד הוא, כי קבא מלוגנאה הוא חמשת רבעים ועוד, והן שיעורין הקמת להוציא מוחן חלה.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ללא חויל וכו' דהרי סופו:

מוכר רש"י

ממשקה ישראל, מקרא הוא כספרי יחזקאל שה חלה מן האלן מן המאמץ ממשקה ישראל, ונלמן קרבות ונכסיה כסבי (חורין ג' א), מן המותר ללכילה ישראל הכה קבין (חורין כג) מן המותר לנשק ישראל יפילו נספס (חמות ה) כל קרנותיה יפילו משקה הנחיל לנשק, כל עיקר הסעודה קריה על שם ההשקה, כלומר האפילה עם המאמץ חלה מן המותר ללכילה יחזקאל חו' טו, ואין יחזקאל מלאכות לר"ש, אם עשה שמים ופנה מהלכות כבעל אחר, או עשה מלאכה שם כה שמי לאין, איני מיכ אלא חלה, למיר העברה חלק יפלה, מיכ ליה אין חלה, ומהלכות חסין, דבריה לא חלה בטריה, ומיר נמי העברה ללוס חלה ונפקא ליה חילוף מלאכות משפחה אחת מנכח הני מילי באורחיה דלית כסין חויל טעמא חלה מלאכות משפחה חסין ומנמגם לבי ענה ונראה בעיני דאין הוואל צנו דגבר שאינו שלו דינמא דאם כן הקדש דקיימא לן? **אבל אמה רוחא של גזבה ולא פליגי ר"א** הא **אי צנו פריק ליה והו דידיה ואף סוגיא דשמעתא לא מייחבא שפיר, וכמדומה לפירוש הכתוב בירשא דשמעתא הוואל ופי צנו מיתשיל**

רבינו הגאון

מן המאמץ מותרת שתי מותרת מחמיו בבבוי, כלומר מפילו עלה שתיא מחמיו מן המאמץ ומחיון חן, מכאן לעולה שבעלה במאמץ, ממשקה ישראל, מן הוין המותר לישראל, מכאן אמר אין מביאין נכסין מן הטבל, יכול לא יבאי מן המוקצה, אמרת לא, אלא יבאי מן המוקצה, ומה ראות לחתו, מניין מטיב מה טבל מיותר שאיסור גופו גרם לו שלא להקריב מי לא ניתקן לאו שאיסור גופו גרם לו, יצא מוקצה שגופו תמים וכשר הוא ואיסור הכנה בהרהרתי, והו סיד מוקצה אסור מן האוירה אין מותר, ואפי'א, ומשני אפיק, הבערה ועיל עצי אפיק, ואהריתו ולא ידבק בידך מאומה מן החרם כו, ונדרות גם וכו', ואוקינא אלא עייל עצי הקדש כו, אמר רמי בר חמא בני היא מפורש, כל חיה וחרה חוילא ליה ושני ליה למיפיה, לפיכך לא תקרא לה שם עד שתאפה, ור' יהושע סבר לא אמרין חוילא, וכיון דאיכא חוילא חלה חוילא ליה אסור, ודחי רב פפא דלמא לא היה, עד כאן לא קא שרי ר' אליעזר למפיה אלא חוילא ובעירנה דקא אפי לה כל חוילא חוילא ליה, אבל האופה מיום טוב לחול דבעירנה דקא אפי לה חוילא ליה ביום, דהא אית ליה אחריס אפיק לך אסור ר' אליעזר, ודחי רב שישא נמי הא דרמי, דלמא עד כאן לא אסור ר' יהושע באפיית חפת שלא הורשה חלה ממנה אלא משום דאיה בהת אחת שאינה ראויה לאו לולא לאחריס, מפני שהיא חלה לכהן, אבל הכל לענין האופה מיום טוב לחול דאי מקליה ליה אורחין חוילא חוילא ליה שרי ר' יהושע, אמרתי הא דרמי קמי ר' ירמיה ולא קבלה, אמר ליה ר' ירמיה אמאי לא קבלה, דתניא בבריתא אמר לו ר' יהושע הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה, כי אופה דבר שאינו ראוי לו ושתיא, אי סיד בחוילא פליגי נימא ליה אינו

